

REDACȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL
Pe un an .. .. 24 cor.
Pe jumătate an .. 12
Pe 1 lună 2

Nr-rii de Duminică pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

—

INSERTIUNILE
de un gir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicație.

—

Manuscripte nu se
înapoiază.

—

Telefon oraș și comitat 502.

Să ne românim.

Nu e greu să ne dăm seama despre evoluția spiritului și a culturii românești în viața noastră, a românilor din Ungaria. Să facem numai puțină comparație între viața noastră românească de azi, și cea înainte numai de două decenii, între limba ce se scrie și se vorbește azi și între cea ce s'a vorbit și s'a scris atunci, între gustul și cerințele noastre sufletești de azi și cele ale generațiunii d'atunci, și vom vedea repede marea deosebire, progresul, ce am făcut în direcția *românizării* noastre.

Să ne explicăm: să nu se creadă că folosim acest cuvânt în sens paradoxal, nu, căci sub cuvântul *românizare*, nu înțelegem înșasi ideea națională, sentimentele noastre românești — în evoluția cărora încă am putea remarcă acest progres — ci întreg felul nostru de a fi românesc, firea noastră neaoșă, cu toate ale ei însușiri genetice de rasă și cultură.

Este mareosebirea între un intelectual român din vremile noastre și între unul dintre acei buni români, înflăcărați naționaliști de prin anii 60—70, cari ș'atunci, ca bunăoară cei de azi, apărau cu atâta *vervă* ungurească în Dieta țării drepturile limbii românești, pe care dânșii o vorbeau însă *colosal de pocit*, ori n'o vorbeau de loc.

Și vorbim numai de pătura intelectualilor, de așa zisa »intelligență« cum o numim cu un termen tot străin și banal, deși ar fi de un deosebit interes să facem aceste cercetări și asupra unor masse întregi de populațiuni românești, cari mai ales la frontierele de limbă, ori unde viețuiesc amestecate cu alte neamuri, perd mult din românitatea lor, în înțeles de fire și însușiri proprii românești.

Căci primejdia desnaționalizării residă tocmai aci. Înainte de a-și perde limba, un popor se desbracă de firea lui, de înclinările și însușirile rasei sale, urmează apoi limba, pe care și-o strică și o vorbește tot mai rău, tot mai puțin, și termină prin totala desnaționalizare. Avem noi pilde clasice și triste în privința aceasta. În Hodmező-Vásárhely și Szentes avem parochii, unde trăiesc mulți români nenorociți, cari nu știu nici o vorbă românește, limbă n'au, portul și l-au părăsit mult înaintea limbii, nu-i recunoști după nimic că ar fi români, doar că trebuie să-i crezi pe cuvânt, că se numesc ei înșiși cu multă mândrie »oláh«. Perduți sunt însă vecinic pentru neamul lor.

O politică culturală, care ar trebui să ne preocupe mai mult de cât cea zgomotoasă de agitații, pentru că ne-ar și folosi mai mult, are tocmai rostul acesta de a veni în a-

jutorul populațiilor primejdite, cu școală, cu biserică, cu reuniuni, cărți, ziare etc., de a-le da puțința de a-și fortifica ființa națională, a-și corecta limba, a-și îndrepta sufletul și a-i îndruma în ogașele vieții comune românești.

Avem noi însă pricepere și simț pentru aceasta? Cine să o facă, cine să agite în senzul ei, arătând primejdia și pornind un puternic curent, o suflare de duh și de viață românească. Cine?

Există acest curent și anul acesta cu expoziția din București, cu escurziunea miilor de români, dela noi în Țara Românească, a făcut în direcția aceasta atât de mult, cât nu s'ar fi putut face prin o agitație neîntreruptă de decenii întregi. Dela expoziție încoaci, s'a produs un adevărat reviriment de cultură naționalistă românească, care poate se manifestă chiar în șirele acestea, cari trebuiesc socotite ca un ecou al acestui reviriment.

Astăzi se înmulțește tot mai mult numărul acelor, cari simt în mod imperativ necesitatea culturii românești, cari simt, vorba »studentului«, că »nu mai putem trăi, ca strămoșii nostri, cu sentimente românești, dar cu cultură străină«.

Dar tocmai fiindcă există și este pornit, el întâlnește deja pas de pas în mersul său curentul contrar, anticurentul străin, propagat inconștient de mulțimea mare de îmbibați cu cultură ungurească, refractari impulsurilor culturale românești: »români cu sentimente românești, dar cultură străină«.

Este un mare interes național de a promova și îmbărbăta acest curent și a zbicui și a izola pe cei ce nu pot, ori nu-și dau silința să devie *români întregi*, români nu numai cu sentimentele, ci și cu cultura, moravurile și firea români. Trebuie ferită societatea românească de influința stricăcioasă a acestora, cari triumfând, ar pricinui ravagii ireparabile în nizuințele noastre spre unitatea culturală și ar izbuti astfel să realizeze ei zădarnicele silințe ale guvernului unguresc.

Tocmai pentru cuvântul acesta, privim cu oare-care nedumerire la aparițiile mai nouă ce se ivesc în viața noastră publică.

Vedem întâi de toate o tendință, pe care o perhorescăm în mod absolut: tendința unora de a preface Budapesta drept centru de gravitație pentru români.

Și ceea ce este mai regretabil: tendința aceasta se observă mai ales dela intrarea noastră în activitate, de când ne-am trimis deputații la Budapesta. Le impune mult, unora dintre dânșii, »fő és székváros«-ul, de dragul căruia au și eșit din mediul lor de acasă și s'au și stabilit acolo. Noi vedem o mare primejdie în nizuința aceasta și a so-

sit vremea a o manifesta chiar pe față și a o combate. Progresând în direcția aceasta, am ajunge să regretăm rezultatele activității parlamentare pe cari noi și urzitorii ei desigur, altfel au înțeles-o.

N'avem noi nimic comun cu Budapesta. Nu la Budapesta ci la parlament și-a trimis poporul românesc reprezentanții sei, și i-a trimis ca să-și ție acolo discursurile lor și apoi să se întoarcă acasă, aici să lucreze și să lupte, unde se deschide largul teren, pentru întărirea și apărarea neamului nostru, care șade, nu în Budapesta, ci *acasă*.

Tot din felul ăsta înstrăinat de a vedea a putut să se nască și bizara idee a aranjării unei *mari... mari* petreceri românești în Budapesta. Ni-am bătut mult capul să-i aflăm vre-un rost agitației ce se face cu foi volante și cu scrisori în favorul unui *lucru mare* în Budapesta, »de care să se mire și străinii«. Mărturisim sincer că nu i-am aflat vre-unul, afară doar de acela, pe care l-au avut în vedere și inițiatorii ei: să se mire și străinii de — naivitatea românească.

Lumea românească să se pună în vagoane și să plece la Budapesta — 300 de kilometri depărtare de teritoriul românesc. Și am dori să știm de ce s'a ales pentru aceasta concentrare tocmai Budapesta? Dacă s'a ținut numai la această distanță de teritoriul românesc, de ce nu s'a luat Viena ori Berlinul, era și mai departe și de... poate, eram și în o altă atmosferă. Ce să caute românii în Budapesta? Două lucruri pot face românii acolo: *să lase, ori să aducă duh de acolo*.

Noi nu vrem nici una nici alta. Dacă li-s'au rafinat gusturile unor domni de ai nostri, dacă nu mai sunt bune balurile frumoase cari se arangiau la Sibiu, Brașov, Lugoj, Arad, dacă vreau ceva mai mare, de ce n'au venit cu ideea să arangiam o mare manifestație culturală la — București! Aceasta avea cel puțin o rațiune.

Dacă ne-am putut duce la expoziție, puteam să mergem și la un bal la București.

După un singur bal de acolo, credem că ne-am re'ntoarce altfel: *români*, cărora nu le-ar mai veni pofta de »fő és székváros«!

Ne trebuie un regim responsabil. Sub acest titlu ziarul »Gross-Osterreich« din Viena critică modul actual de guvernare al imperiului și zice: »Mocirla în care a fost aruncat imperiul de maghiari cu ajutorul femeilor mituite trebuie să o uscăm. Aceasta trebuie să o doriaască toți, cari în urma scandalului Polónyi — Schönberger, mai au o scânteie de dragoste și atenție pentru imperiu și dinastie.

»Din nenorocire, în ultimul deceniu s'au perândat în jurul Monarchului, astfel de persoane, cari

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hoteluri, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1-6 filleri.

Telefon 561.

Telefon 561.

**Mağyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.**

Arad, Pécskai ut 1314.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

au nesocotit poziția privilegiată, care li-s'a încredințat și a trebuit să asistăm la planurile de corupțiune pe care maghiarii le-au realizat prin cele mai perverse și josnice mijloace.

»Vina este în lipsa unui post în guvern care să-l facă responsabil pe ce-l ocupă, pentru toate relațiile noastre cu maghiarii.

»De aceea trebuie să existe oameni în Imperiu cari să pășiască uniți înaintea suveranului căruia să-i supună următoarea cerere: Maiestate! Situația Imperiului necesită crearea imediată a unui post de *Cancelar* care e obligat să compună un puternic regim al Imperiului.

»Nu se face aceasta, atunci Imperiul cade pradă unor aventurieri înconștienți și unor femei ușoare intrigante, cum a fost cazul Polónyi Schönberger.

Din parlamentul austriac. La dezbaterea bugetului departamentului de război, deputatul Fogacnik propune angajarea de secretari de stat *civili* în ministerul comun de război. Aceasta chestiune a aflat aderenți în tabăra ungară, cari văd în realizarea acestei idei, un adevărat serviciu de spionaj, dat fiind faptul, că prin acești funcționari civili, ei ar putea primi direct în parlament informații despre administrația armatei.

Pentru maghiari — zice »*Grossösterreich*« — ar fi un mijloc, de a întregi aceste locuri în intriganti, cari ar trebui să reprezinte conducerea imperiului, în realitate însă ar fi spionii guvernului maghiar.

Face apel la partidele conservatoare și social-creștine să respingă cu energie acest proiect.

Răspuns lui Andrassy.

— Raport telefonic din Camera ungară. —

Budapesta, 30 Ianuarie.

În ședința de azi valorosul membru al clubului naționalităților, deputatul sârb Mihail Polyt, luând cuvântul în discuția apropiată a rostit un puternic discurs, în care a răspuns faimosului discurs al ministrului de interne Andrassy.

Oratorul a zdrobit cu argumentele sale puternice toate sofisteriile ministrului șovinist. Discursul a făcut colosal efect și va afla de sigur ecou și în străinătate.

Al doilea moment însemnat pentru noi a fost discursul deputatului Oraștiei Aurel Vlad.

El a ținut un discurs cu multă vervă, iritând mai de multe ori Camera împotriva sa. Iată raportul nostru despre decursul ședinței :

Președintele Návay deschide ședința la 10^{1/4}.

Pe banca ministerială: Wekerle, Apponyi, Kossuth, Iosipovich și Darányi.

Dintre deputații naționali sunt de față: Mihail Polyt, Vasile Goldiș, Iuliu Maniu, Aurel Vlad și Teodor Mihali.

Hoitsy Pál ca raportor prezintă raportul comisiunii financiare pe anul 1907. Cere adoptarea.

Bizony Akos, fixează punctele de vedere ale partidului kossuthist.

Hoffman Otto, vorbește în interesul provinciilor ocupate Bosnia și Herțegovina. Are multă simpatie pentru ele și cere o legătură mai strânsă între ele și Ungaria. Cere drepturi largi pentru popoarele Bosniei. Se plânge de lipsa de funcționari unguri în Bosnia. Toate acestea în vederea visului *despre marea împărăție ungarască*.

Ministrul președinte **Wekerle**: Recunosc că sunt multe rele de îndreptat în Bosnia. Promit că se va da autonomie bisericii ortodoxe din Bosnia și egalitate religioasă tuturor confesiunilor. Se va da libertate de presă potrivită cu progresul cultural al țării. Lipsa funcționarilor unguri se explică prin faptul că ungurii neștiind limba autohtonă, nu se îndeamnă să intre în slujba acelor provincii. Limba sârbească este tot mai mult adoptată ca limba oficială. Nu urmez pe dl Hoffman în visurile sale imperialiste, dar doresc să iau o legătură mai strânsă cu provinciile acestea.

Hoitsy Pál, raportor prezintă proiectul de lege despre apropiată.

Discursul lui Polyt.

Mihail Polyt: Nici odată noi nu am fost într-o situație atât de gravă de când se desbat proiectele de apropiată.

Am pomenit multe crize de guvern. Dar nici una nu a avut caracterul celei actuale. Căci cea de acum se află în semnul *scandalului*. Toată țara se află într-o agitație înfrigurată. Credeam că voi putea în cuvântarea mea de azi să aplic cuvintele lui Cicero: *Evasit, erupit, captus est*.

Polónyi a trecut drept un democrat. Și tocmai omul acesta a făcut prigonirea cea mai aprigă a presei nemaghiarilor. În curentul șovinist de azi.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

CORBEIU.

PARTEA II.

Narațiune de Ioan Slavici.

(Urmare).

V. O jertfă.

»Uite!« — își ziceau alergând la porțile femeile din sat când l'au văzut pe Corbeiu însoțit de două dintr'ale lor,

Li-se părea cu totul alt om, și nu-i ședea de loc rău.

Cu totul alții i se păreau și lui sătenii, cu fețele mai deschise, mai bucuroși, par'că, de a l vedea. Li era, par'că, de când se știa pe lume cerul a fost tot nourat și acum începea de odată să se lumineze și s'ar fi și luminat, dacă n'ar fi trebuit să simtă în fiecare clipă, că doamna Fireanu e rău cărănită, iară Lucia, știind ce-o așteaptă, caută adăpost la el, ca să nu rămâie nici măcar pe o clipă singură cu mătușa ei. El se uita din când în când în ochii ei cași-când ai fi voit să-i zică »Nu te teme, că n'am să te las«.

Înțelegea acum, de ce îi spusese Huțanu, ca e femeie prăpăstioasă mătușa Luciei, își dădea seamă, cât trebuie să fi suferit fata dela dânsa, se temea și el de gura ei și era din ce în ce mai mult stăpânit de simțământul, că tot n'o să-i rămâie în cele din urmă, decât să-i facă pe voie.

Numai așa putea s'o scape pe Lucia. Chiar

și acum își dădea deci silința s'o îmbuneze pe doamna Fireanu. — lucru cam anevoios mai ales pentru un om ca dânsul, care nu știa să se deie după păr.

Au venit însă lucrurile de l'au ajutat.

La Plopiș toate steteau baltă.

Secerișul era, ce-i drept, făcut, dar numai puțini dintre snopi erau cărați sub șură, căci șase dintre băieți și amândoi vătavii plecaseră încă de ieri la Bălgrad, ca să fie ascultați ca martori.

Mai fuseseră chemați mulți dintre săteni, mai ales dintre aceia, dela care cumpărase pământuri ori care îi erau datornici, precum și câțiva dintre secerători, iar Cârcioc dimpreună cu alți doi fuseseră duși între baionete.

Se vedeă cât de colo, că abia acum se pornesc lucrurile.

»Bieții oameni! — zise el mahnit. — Acum ar putea să-și adune și ei ceva pentru iarnă și-și pierd timpul pentru un lucru, din care n'o să iasă în cele din urmă nimic«.

»Asta e mișelie nemai pomenită! — strigă doamna Fireanu. — Să stee o lume întreagă în loc pentru că judecătorii sunt oameni fără judecată«.

Lucrurile îi păreau atât de deslușite, încât ea, cum a lăsat-o Dumnezeu, se simțea destoinică a le descurcă în câteva ceasuri.

Corbeiu se simțea ca omul, pe care unu-l apucă de o pulpană, altul de alta, unu-l trage la dreapta, altu-l împinge la stânga, unul îi dă brânci înainte, altul i-se pune de-a curmezișă în cale, și toți se îndesuie și fac gură.

O voce: Tocmai din contră, nu-i destul de șovinist.

M. Polyt: Zilele trecute am fost întrebat despre situația guvernului. Am răspuns că guvernul are o rană adâncă, o rană care nu mai poate fi tămăduită cu plastron.

Discuția proiectului de lege despre apropiată pare a nu mai fi modernă ca mai de mult. Totuși eu o socot foarte importantă. Ce-i proiectul de apropiată?

El cuprinde totalitatea tuturor pozițiilor bugetului? În Anglia ea este chestiune de încredere, pe restul continentului ea poate aduce răsturnarea guvernului.

Dl deputat Hoffmann a cerut o politică externă ungarască. Dar să întrebăm, Ungaria poate ea să facă politică externă ungarască? Tăgăduesc în mod hotărât.

Când Andrassy a fost ministru de externe s'a crezut că se va face o politică externă ungarască. Dar el s'a înșelat, căci a trebuit să facă tot politica austriacă. (Zgomot). S'a vorbit aici despre Bosnia și Herțegovina ca despre o provincie anexată. Să nu uitați că ea nu-i decât ocupată de monarhia noastră prin mandatul puterilor străine.

Dar dacă Ungaria nu poate face politică externă, ea ar trebui măcar să facă politică internă bună. Dar este politica internă ungarască bună?

Anul trecut în luna Noemvrie am auzit o cuvântare strălucită din gura dlui ministru de interne, o cuvântare menită să fie normativă pentru politica de naționalitate a guvernului. Ași fi dorit să răspund atunci dlui ministru de interne, dar regulamentul Camerei nu mi-a îngăduit aceasta.

Vă mărturisesc, că discursul acesta nu a produs efectul dorit asupra noastră. *Et alios vidimus ventos!*

Am auzit discursurile fostului ministru-președinte, ale decedatului Coloman Tisza. Ele ne făceau adesea să se cutremure statul întreg. Dar ele nu erau decât o stratagemă din partea acestui șiret bărbat. De câte ori tendințele kossuthiste se ridicau mai tare,

»Eu ce să fac, doamnă!? — grăi dânsul.

»Dacăși fi eu în locul Dvoastră, așa ști ce să fac, — răspunse ea stăpânită de o nouă supărare, care înecă pe cea veche.

Unul dintre băieții duși la Bălgrad se 'ntoarse călare și-i aduse lui Corbeiu un plic cu biletul.

»Toate dela înțelepciunea ta atârână. Dacă nu poți chiar azi, vino neapărat mâine 'n zori de zi, ca să fii înainte de opt aici. Veleanu«.

Înțelepciune!? — Înțelepciunea nu e lucru omenesc. Gândul bun nu întâmplarea-l aduce: el îți vine răsămându-te pe Dumnezeu.

»Poftim! — grăi dânsul arătând biletul. Abia sosi și iar să mă duc«.

»Ce este? — De ce mă chiamă?« se 'ntrebă el simțindu-se mai singur decât ori și când și nemai știind, în cotro să apuce. Își aducea din zilele copilăriei lui aminte, cum stă, când s'a dat întâia oară 'n călușei cuprins de un fel de amețală în vreme-ce 'mprejurul lui se 'nvârteă lumea cu toate cele dintr'ansa.

»Ascultă-mă pe mine, — stăruie doamna Fireanu. — Să nu vă duceți astăzi. — Mă duc eu! — Am mijloacele și apucăturile mele și vi-le pregătesc toate până mâine«.

Corbeiu se uită lung la ea.

O fi fost, poate, la mijloc și gândul, că rămâne singur cu Lucia, destul, că el o socotia destoinică de a zăpăci și pe cel ma proclat judecător, și-i venia să rădă, când și-l închipuia pe dl Hausner față 'n față cu dânsa.

»Cum ai putea însă Dta să te amesteci în treaba aceasta!? — întâmpină el.

»Imi este fie Hoancă, fie Bodăluu văr or fiu, — răspunse ea. — Găsesc eu vre-un clenciu, de care mă acăț«.

(Va urmă).

Tisza obicinuiă să rostească un mare discurs împotriva naționalităților pentru a întări situația guvernului și pentru a abate atențiunea lumii în altă parte. Dela o vreme însă opoziția kossuthistă a înțeles strategia aceasta și s'a săturat de frazele ministrului, iar când acesta se ridică să ture împotriva noastră, opoziția îi strigă: *Laurii aceștia-s iefteni!*

Viena a dat guvernului de acum o latitudine deplină împotriva naționalităților. Nu observați că asta nu-i decât o viclenie a Vienei pentru a stârni desbinări între unguri și naționalități. Să crede că guvernul dabanților a fost mai bun față cu noi naționalitățile. Dimpotrivă, Kristóffy și soții au căutat să adoarmă opinia publică prin măsurile luate împotriva noastră. El a fost tot atât de prigonitor pentru noi. Guvernul acela a dat o ordonanță pentru maghiarizarea școalelor care a fost mai aspră pentru noi decât chiar și proiectul faimos al lui Berzeviczy. Am interpelat pe ministrul de instrucție actual asupra acestui proiect, dar dânsul a răspuns că nu va anula ordonanța aceasta.

Mă întorc la cuvântarea contelui Andrassy. Ea cuprinde erori enorme cari sunt în contradicție cu concepția modernă a statului. Ce va să zică națiune? Nu poate fi îndoială că în Ungaria granițele etnice nu coincid cu granițele politice. Noțiunea de națiune s'a născut în statele omogene în privința națională, ca bunăoară în Franța. În Ungaria noțiunea aceasta s'a dezvoltat altfel decât în occident. În Franța ea nu-i cunoscută decât în sens etnic, iar *națiunea politică* acolo este statul însuși. *Națiune* nu-i decât ceia-ce naște.

Marele savant Lorenz von Stein a publicat după diploma de Octomvrie o lucrare intitulată »Die Nationalität und ihre staatliche Definition«. Citează în limba germană un pasaj al acestei cărți.

Strigăte pe băncile kossuthiștilor: Spune ungurește! (Ministrul instrucției Apponyi face cu capul un gest de reprobare cătră băncile acelea și strigătele amuțesc imediat).

Mihail Polyt: Stein definește naționalitatea astfel: *Naționalitatea înseamnă ființa intelectuală a rasei.*

Ce-i națiunea în Ungaria?

Ea nu a fost altceva decât nobilimea fără deosebire de limbă, astfel și Sârbii au avut un rol mare în sânul națiunii ungurești.

DI ministru de interne a mai spus că dacă ungurii ar fi vrut ne-ar fi putut asimila în trecut. Eu zic, că dacă lucrul acesta s'ar fi putut...

Aurel Vlad: *De bună seamă s'ar fi făcut!*

Mihail Polyt: Atunci sfântul Stefan nu ar fi dat fiilor săi sfatul de a respecta celelalte limbi.

Dacă s'ar fi încercat asimilarea noastră în trecut, ungurii ar fi pierit cu siguranță (Zgomot) cum s'au prăpădit și hunii și avarii și cum au fost asimilați bulgarii de către slavii pe cari îi subjugaseră.

Să ne lămurim deci asupra esenței statului unguresc. El nu-i omogen și unitar în privința națională, ci poliglot.

DI ministru de interne a zis — și aceasta a fost bucata de rezistență a cuvântării sale — că eu am spus că Ungaria sau va ajunge a doua Elveție, sau va peri.

Dânsul nu mi-a tălmăcit bine cuvintele.

Aruncă o reprivire asupra chestii naționalităților din Ungaria. De obicei se aduc ca argumente ungurii din România. Acolo însă nu sunt decât câteva mii de unguri față de 6 milioane de români (Protestări). Naționalitățile în Ungaria sunt tratate întocmai ca polonii în Rusia.

Astfel d. e. Deak Ferencz a promis un gimnaziu sârbesc la Chichinda mare. Acuma însă ministrul instrucției publice a dat subvenție de stat catichetului sârbesc dela gimnaziul unguresc de acolo, numai sub condiția să predee ungurește. Ungurii ar trebui să aprecieze tendințele naționalităților, nu să le întâmpine cu ură șovinistă. Respinge proiectul. — (Aplause pe băncile naționalităților).

Ședința să suspendă pe 10 minute.

După pauză.

Bakonyi Samu, înaintează raportul comisiei militare în chestia contingentului militar.

Mérey Lajos, kossuthist, fixează punctele de vedere ale partidului său.

Discursul lui Aurel Vlad.

Aurel Vlad: Guvernul actual a primit cărma având lozinca națională. Dar el a realizat reacțiunea cea mai neagră și trunchierea libertății de presă. (Protestări zgomotoase. *Nu-i adevărat!*)

Scopul guvernului este urcarea contingentului militar și sporirea jendarmeriei.

Guvernul a procedat greșit în chestia cu Polónyi. El trebuia să pună în curent parlamentul asupra crizei. A nesocotit parlamentul jignind astfel principiul parlamentarismului. Ce fel de politică este aceea, de a hulii pe ministru în fața țării și a străinătății? Ministrul Polónyi din două, una, sau e vinovat sau nu. Dacă nu e vinovat, atunci de ce cedează guvernul calomniilor, lăsând pe Polónyi să cază?

Cere arondarea comitatelor după naționalități. Atunci conflictele naționaliste vor scădea.

Iuliu Maniu: Austriacii de mult au găsit mijlocul acesta. (Zgomot.)

Aurel Vlad: Guvernul a primit sarcina de a realiza sufragiul universal. Se vede însă că el strânge datele, numai pentru a lărgi dreptul de vot.

Molnár Jenő: Nu-i așa. Strângem date pentru restrângerea dreptului de vot.

Rakovszky István: *Il restringem față de naționalități!*

Aurel Vlad: Muncitorii nicăiri nu sunt așa de storși de patroni ca în Ungaria. Statul unguresc ocrotește pe cei tari și asuprește pe cei slabi. Numai sufragiul universal va putea să înlăture relele acestea. Felul cum statul unguresc va rezolvă chestia naționalităților, hotărăște soarta viitoare a Ungariei. Pe noi naționalitățile nu ne supără dacă veți abrogă legea naționalităților. Atunci vom avea cu o *minciună* mai puțin! (Protestări zgomotoase în toate părțile. Mare zgomot).

Ministru președinte **Wekerle**. Cum poți să zici că o lege este minciună? Ce fel de vorbe sunt astea?

Voci: (cătră președinte). Chiamă-l la ordine! (Mare zgomot).

Președintele: (sunând). Ați întrebuit un termen, care jignește constituția, Vă chem la ordine!

Aurel Vlad: Ar fi o politică de sinucidere din partea celor opt milioane de unguri dacă ar vrea să domnească în țeara aceasta fără naționalități. Ei atunci n'ar

putea rivaliza cu Germania și cu Rusia, care încunjoară țeara din toate părțile. (Protestări zgomotoase). Politica aceasta ruinează independența și dreptul de viață al statului. (Zgomot). Respinge proiectul. (Aplause pe băncile naționaliste).

Președintele încheie ședința la 2 ore.

SITUAȚIA.

— Prin telefon. —

Scandalul Polónyi la o nouă întorsătură.

Afacerea Polónyi a luat azi o întorsătură senzațională. Fiul lui Polónyi a spus pe culuarele Dietei:

— *Nu este adevărat că regele a primit demisia tatălui meu, ci M. Sa a lăsat rezolvarea chestiei în grija partidului independent.*

După ce a spus amănunte, mai mulți dintre 48-iști au format o delegație care să meargă la Kossuth și să-l roage să nu abandoneze pe Polónyi, ci să-l susțină, căci așa e dorința partidului.

Din delegație au făcut parte:

Mérey Lajos, Burgyán Aladár, Laehne Hugó, Pozsgay Miklós Lázár Pál, Baloghy Ernő, Tutsek Sándor, Csizmadia Endre Hammersberg László, Várady Károly, Csépan Géza, Markos Gyula, Bartha Ferenc és Nagy Emil.

Delegația a și mers la Kossuth, care a spus că într'adevăr, *Polónyi nu a demisionat încă și nu s'a zis cuvântul din urmă.*

Au chemat apoi pe Apponyi și au debătut o oră întreagă chestia. Au chemat de asemeni și pe contele Károlyi, cu care au conferit mult.

Intr'astea contele Andrassy a umblat în sus și în jos agitat prin culuarele Dietei, convorbind cu aderenții săi. A plecat foarte iritat.

Dacă nu va interveni Wekerle, se crede că izbucnește o crasă în — coaliție.

Gazetari din străinătate la alegerea din Bocșa.

După sfatul »Tribunei« Clubul deputaților naționali au hotărât să invite la alegerea din Bocșa câte doi reprezentanți ai presei din București, Viena, Berlin și Paris. Ei vor putea controla alegerea și se vor putea convinge despre felul cum se fac alegerile în Ungaria.

Din România.

M. Sa regele Carol a dăruit primului regiment de dragoni din Hanovra Nr. 9, »Regele Carol al României«, o pereche de tobe de argint în valoare de 13.000 mărci.

Se știe că regele este de curând numit comandant al aceluia regiment.

Delegația română a plecat Luni dimineața din Viena fiind condusă la gară de ajutorii de primari, de deputați și de membrii coloniei române.

Un vagon special românesc așteptă delegația, care, mai înainte de a plecă, a oferit 2000 de coroane pentru săracii Vienei.

Ei au deus, d'asemeni, carta lor la palatele arhiducilor Francisc Ferdinand, Francisc Salvator și Leopold Salvator.

În București li-s'a făcut o caldă primire.

Intrunirea liberalilor. Duminecă după amiază, partidul național-liberal a ținut, în sala Dacia, o mare intrunire publică.

Încă dela orele 1, sala Dacia era înțesată de

un mare număr de cetățeni din capitală, și de delegați ai partidului din provincie.

La orele 2, ora fixată pentru începerea întrunirii, sala, coridoarele și curtea hotelului Dacia erau o mare de capete. Nici un colțșor nu mai era liber.

Sosirea dlui Dim. Sturdza șeful partidului, și a fruntașilor noștri, a fost salutăată cu îndelungate aplauze și urale de numeroasa asistență.

Au rostit discursuri d-nii Dim. Sturdza, Sp. C. Haret, N. T. Popp, V. G. Morțun și Ion I. C. Brătianu.

Iată rezoluția ce a citit dl I. Brătianu și s'a primit unanim de întreaga adunare:

Partidul național-liberal, în întrunirea de astăzi, 14 Ianuarie 1907, ia în unanimitate următoarele rezoluțiuni:

1. Partidul național-liberal constată, cu durere că regimul călcării legilor și al bunului plac al Ministerului actual a ridicat desordinea și corupțiunea la principii de guvernământ și a produs o situațiune îngrijitoare, făcând să predominescă interese personale peste interesele Statului.

2. Partidul național-liberal exprimă dorința vie să reintrăm cât mai curând în așezământul politic creat în 1866, care a înălțat România ca factor de cultură și de progres între națiuni.

3. Partidul național-liberal e strâns unit pentru a lucra cu energie, — ca să scape pământul românesc de obiceiurile fanariotice din trecut, reîntroduse de ministrul actual în organismul Statului român, și ca să se asigure temeinic dezvoltarea Regatului român, astăzi oprită și primejduită de un Minister, al cărui țel este — exploatarea Statului și a contribuabililor în folos personal.

Comitetul executiv liberal s'a adunat după întrunirea dela »Dacia«, la club, și a hotărât ca Dumineca viitoare să se țină la Craiova o mare întrunire publică.

Catastrofă în mine de cărbuni.

Explosie. — Perirea a 600 mineri. — Incercări de salvare.

În Alsacia, la minele de cărbuni din St. Iohan s'a întâmplat o catastrofă îngrozitoare: 600 mineri s'au prăpădit în urma unei exploziuni în gura de ocnă Reden. Iată amănuntele ce sosesc despre această jalnică întâmplare.

Saavbrücken, 28 Ianuarie. În minele Reden s'a întâmplat azi dimineață o catastrofă îngrozitoare; în urma desigur a negrijei vre-unui lucrător care a deschis felinarul, ocnă Reden s'au aprins și s'a produs o explozie. Întreaga ocnă s'a surpat și a acoperit între ruine pe toți cei 600 lucrători. Detunătura a fost grozavă, ea s'a auzit la distanță de vre-o 10 kilometri. La început oamenii au crezut că e cutremur de pământ. Pământul s'a și cutremurat și geamurile tuturor ferestrelor s'au spart.

Până acum au fost scoși de sub ruine 164 morți și 17 grav răniți. Cei scoși morți nu pot fi recunoscuți, fiind cumplit arși. Între cei arși este și un inginer și 4 maestri mineri.

Lucrările de salvare au trebuit însă la amezai suspendate deoarece ce în mina de cărbuni s'a produs un foc cumplit, care dacă se va comunica și în celelalte guri de ocnă, la etagiile 4 și 5, unde se coborise grosul celor 600 lucrători, apoi desigur nu mai scăpa nici unul cu viață. Se crede anume, că dintre cei din etagiul 4 și 5 (în jos) s'ar putea scăpa cei mai mulți, căci numai etagiile din sus s'au surpat.

Din toate părțile Germaniei sosesc grupe de mineri salvatori și soldați cari mențin ordinea. În apropierea intrării în ocnă se petrec scene mișcătoare: femei și copii s'aruncă sfășiași de durere spre cadavrele în cari recunosc pe bărbații și părinții lor. Unele femei desperate erau să se arunce și ele în groapa imensă făcută de puterea exploziei.

Minele sunt proprietatea statului prusian și de mai multe zile se anunțase că în unele etaje ale minei s'au produs gazuri periculoase. Dar nu s'a dat atenția cuvenită rapoartelor maistrilor mineri.

Împăratul și-a exprimat telegrafic condolențe și a poruncit guvernatorului să împartă îndată ajutoare familiilor nenorociților mineri căzuți victime.

Afaceri culturale.

În chestia Fondului de teatru.

I.

Dl dr. Iosif Blaga, secretar al Fondului de teatru român, ne trimite următoarele șire:

Onorată redacțiune! Imi iau voie a vă transpune un articol, menit să aducă lumină necesară în jurul cauzei retragerii dlui Z. Bârsan dela societatea pentru fond de teatru român, precum și în ce privește poziția comitetului în această chestiune și vă rog respectuos a-l publica în ziarul DV. »Tribuna«, în toată întregimea lui, în interesul societății sus amintite.

Agitația, ce s'a tot cetit, prin articole și notițe publicate în reviste și ziare românești, are soarta de a slăbi interesul și sprijinul publicului românesc către societatea sus amintită.

Și aceea agitație nu e îndreptățită, pentru că scriitorii articolelor nu sunt informați despre starea reală a afacerii.

În urma aceasta mă simt dator, ca secretar al societății să dau publicului informațiunile reale, bazate în acte și hotărâri, ca să nu sufere societatea pentru fond de teatru român.

Iată acum articolul:

Societatea pentru fond de teatru român și dl Bârsan.

Comitetul societății pentru fond de teatru român n'a aflat de bine a reagă, până acum la agitația pornită în unele ziare și reviste în jurul chestiunii retragerii dlui Bârsan.

Comitetul a ținut că e necesar să comunice mai întâi chestiunea aceasta forului competent, adunării generale.

S'a și comunicat adunării generale din Sibiu, care »aprobă măsurile luate de comitet și totdeauna decide, la propunerea dlui dr. V. Bologa, să se omită din raportul tipărit partea privitoare la fostul bursier al societății, considerându-se aceasta ca o afacere internă a comitetului«.

Adunarea generală a voit deci să nu se facă în această chestiune discuțiuni, prin cari s'ar provoca situații dificile și supărări.

Dacă însă în acte oficiale n'are comitetul să desușiască chestiunea, cu atât mai puțin putea să o discute pe cale ziaristică.

În consecință comitetul avea să se mulțumească în conștiința faptelor și tendințelor sale loiale, mai ales fiind convins, că însuși dl Z. Bârsan nu simte și nu poate simți vre-o neîndreptățire venită din partea aceluia, iar cele publicate în presă, în formă de corespondențe și notițe, să le considere, de niște păreri particulare.

Așteptăm însă, că însuși dl Bârsan va veni odată cu declarațiune lămuritoare, ca să nu se lătească păreri greșite — și să producă convingeri nedrepte în afacerea aceasta. Agitația nu vrea însă să înceteze. În urma aceasta era vorba să se dea deslușiri, iarăși prin raportul comitetului în adunarea generală din Lipova. Și atunci s'a căzut însă de acord, tot din considerațiunea, să nu fie jignit nime — căci în asemenea caz trebuie să-ți spuie motivele fără înconjur, cari, între împregiurări pot și jigni, — ca să se abată dela această dorință.

A urmat liniște un timp, până la publicarea rugărei unei părți a clasei culte din Oravița, cari cer ca comitetul să voteze dlui Z. Bârsan un ajutor de 1000 cor., pentru că să se poată duce în Italia. Fiindcă nu e admisă forma aceasta de cerere nicăiri în lume, comitetul putea să treacă la ordinea zilei peste ea. (Va urma).

Astra la Torac.

Despărțământul Torac al »Asociațiunii« și-a ținut la 27 Decembrie v. 1906 adunarea cercuală în comuna Toracul-mare, comitatul Torontal. Scriu din fuga condeiului acest raport pe seama celor ce se interesează de activitatea despărțământului nostru.

Toracul-mare este o puternică comună pur românească cu 3300 suflete. Are o biserică pompoasă, cu două parohii și școli românești confesionale cu patru învățători. Mai are — în paranteză fie zis — și o școală comunală maghiară,

fructul intrigelor și certelor dintre oameni. Acum trebuie să o susțină și pe aceasta pe seama fiilor lui Izrail, căci românii nu-și trimit copiii la școala comunală, »că devin pipălăci«, cum a observat un torăcean.

Adunarea prezidată de directorul despărțământului, părintele Vichentie Petrovici din Toracul-mare, a fost bine cercetată din partea țărănilor din Toracul-mare, luând parte în număr considerabil la adunare, încât din lipsa unui local mai încăpător, adunarea s'a ținut în biserică. În număr mai puțin remarcabil au luat parte vecinii lor din Toracul-mic, iar din celelalte comune aparținătoare despărțământului nimenea, nici măcar inteligența. De curiozitate celor ce au șezut acasă interesându-se mariminos de literatura și cultura română, comunic lista celor prezenți: Din Toracul-mare: Preoții M. Tempea și I. Popescu cu soțiile lor. Învățătorii: Iuliu Rașa și N. Onciu cu soția. Petru Florian, vice-notar. Din Toracul-mic: Preoții V. Petroviciu cu soția și cu fiica d-soara Păunița, și G. Lupșa. Învățătorii: G. Serb, Adr. Țapoș și D. Târlăiu. Din Ecica: Preotul Val. Magdu cu soția și învățătoarea Valeria Popoviciu. Din Becicherecul-mare: Dr. D. Chiroi și dr. P. Obădeanu, avocați. Din Foeni: Ion Țibu, Ion Glăvan și Andrei Rașa. Dintre studenții noștri — mulți în Torac — au fost de față numai 2 inși: Cornel Petroviciu, jurist în Cluj, și Todor Balos, pedagog în Arad. Ceilalți au șezut acasă făcând exerciții mentale din socolă.

Contingentul cel mai mare l-a dat țărănimea din Toracul-mare, care cum am zis, s'a prezentat în număr considerabil la adunare, dar în curând a trebuit să facem tristă experiență, că ea nu știe aprecia cum să cuvine însămintatea »Asociațiunii«, nu înțelege scopul ei înalt și nu se însuflește în deajuns de activitatea ei atât de binefăcătoare chiar pentru dânsa. (Unii au strigat chiar și »abțug«). N'au apercipiune pentru asociațiune, — cum a zis un dascăl. La începutul adunării erau vre-o 300 de inși, iar pe la sfârșit abia vre-o 30 de inși, cari s'au și înscris de membri ajutători cu taxa de 2 cor. Rezultă clar, că 90% (zi nouăzeci la sută) stau indiferenți față de scopurile culturale ale Asociațiunii noastre.

Încolo adunarea a decurs mulțumitor, fără incidente. Directorul despărțământului a ținut o cuvântare prezidială avântată, insistând asupra mijloacelor prin care se poate ridica și poporul nostru la nivelul cultural al celorlalte popoare culte din lume: Școala, cartea și învățătura.

Iar părintele Val. Magdu arătând scopul Asociațiunii noastre, a ținut o disertațiune instructivă făcând comparație între poporul român și cel germân, care s'a ridicat la o bunăstare culturală și materială numai prin asociere și învățătura.

Din rapoartele comitetului am aflat, că despărțământul are 181 de membri. Bibliotecă constă din 35 opuri. Cassa cu finea anului 1906: 103.28. c. Despărțământul are 5 agenturi: în Toracul-mic, în Ecica-română, în Foeni, în Incahid și Toracul-mare, cea din urmă înființată cu ocaziunea aceasta, alegându-se de președinte părintele Ioan Popescu, de casar Ioan Frișcan, de bibliotecar Constantin Frișcan. Cunoscând zelul juvenil al părintelui I. Popescu, care numai de curând și-a ocupat parohia, suntem în drept a lega mari speranțe de agentura Toracului-mare.

Dintre concluzele adunării cel mai important este acela al strămutării sediului dela Torac la Becicherecul-mare. Considerând anume, că Becicherecul-mare este centrul de unde conduc căile ferate în toate direcțiunile, prin ce comitetul cercual s'ar putea întruni mai lesnicios la ședințe, adunarea unanim a hotărât să se permute sediul despărțământului la Becicherecul-mare și să se numească: »Despărțământul Becicherecului-mare«. Schimbarea aceasta fără îndoială va determina comitetul cercual la dezvoltarea unei activități mai intenzive, după ce membrii săi se vor putea astfel întruni mai des la ședințe în urma confortului din oraș. (Avem o masă românească la Hotel-Restaurant »Stadt-Pest«, unde și dealtmintrelea se întâlnesc românii din loc și din împrejurime. — La urmă adunarea a ales cu vii aclamațiuni de vice-președinte al despărțământului pe dl dr. Dimitrie Chiroi, iar de secretar pe dl dr. Pavel Obădeanu, ambii avocați în Becicherecul-mare.

Sfârșindu-se adunarea, părintele Mariu Tempea ne-a întrunit pe toți în casa sa ospitală la câte un păhar de bere. Agricola.

Din străinătate.

Foamea în Rusia. În ținutul Cazanului se găesc 230 de familii bolnave de lingoare și 185.000 de copii muritori de foame.

Alegerile din Rusia. Alegerile pentru colegiile lucrătorilor continuă.

Orașul Petersburg a ales 138 de mandatarî dintre cari 7 ai stângerii, unul al dreptei, 4 moderați, un octombrist, 3 cadeți, 34 socialiști, 11 revoluționari socialiști.

La Moscova, din 29 stabilimente au fost aleși 9 monarhiști, 97 ai dreptei, 3 revoluționari-socialiști, 54 socialiști, 25 cadeți și 6 octombriști.

Conflict între Briand și învățători. Paris. Intre ministrul Briand și între învățători amenință să izbucnească un nou conflict. Învățătorii au înaintat o proclamație departamentului de Sena, anunțând că se vor afilia la societatea muncitorilor.

Ministrul Briand, care le-a îngăduit învățătorilor să înființeze o asociație proprie a lor, nu permite ca ei să se unească cu grupul socialist, și a declarat că va destitui pe toți învățătorii ne-supuși.

Învățătorii amenință cu greva.

Urcarea listei civile sârbești. S'anunță din Belgrad: Ministrul președinte Pasici va prezenta un proiect *Scupcinei*, pentru urcarea listei civile dela 120.000 franci la 300.000 franci. Toate partidele opoziționale vor lua atitudine contrară.

Explosie în Conacul din Belgrad. Se anunță din Belgrad că în odaia de toaletă a regelui Petru ar fi explodat o bombă. Atentatul n'a reușit pentru că explozia a urmat prea iute. După explozie a fost imediat chemat la palat prefectul poliției și s'a pornit o aspră cercetare. Garda a fost întărită.

Știrea aceasta mai târziu s'a desmintit prin comunicatele oficiale, ea se menține însă în Belgrad. Rapoartele acestea afirmă, că explozia s'a întâmplat în odaia prințului moștenitor și din nebagare de seamă, explodând niște cătușe de vânătoare, cari erau în apropierea sobei încălzite.

Sociale.

Un răspuns.

Domnule redactor! Cetind în Nr. din 14/27 Ianuarie al «Tribunei», în rubrica «Sociale», articolul «Neîndreptățire?», îmi iau îndrăzneala a răspunde autorului.

Sunt sigură, că surorile mele nu-mi vor lua în nume de rău dacă îmi ridic glasul în interesul și apărarea lor.

Di autor într'o ironie de spirit vine să ne atace pe nedrept; dar din tot ce scrie, rezultă că nu și-a prea dat silința și poate nici n'a avut ocazie să studieze și nici să înțeleagă sufletul femeii. A judecă femeia după cochetele, cari nu se gândesc decât la toaletele de bal și la cuceriri, e o nedreptate ce ni-se aduce. În felul acesta ar rămâne ca noi să judecăm bărbații după cavalerii de bulevard. — Dar domnul meu, ești preocupat și nedrept; să nu crezi însă că doresc să polemizez cu D-ta, vroiesc numai să te lămuresc, căci după cele ce scrii, rezultă că ai trăit într'o atmosferă de femei fără suflet, fără fond, cari și ele nu sunt decât jertfa sexului D-tale.

Oare nu domniile sunt cauza că există femei de categoria aceasta? Nu ei le admiră și le încurajează la ceea ce au apucat, căci tot *pentruca să le placă lor se găsesc și se decoltează în baluri*. Pofțiți d-lor, d-voastră, cari aveți puterea în mâni, și întocmiți altfel viața femeii. *Desprețuiți pe cochete și decăzute*, nu vă petreceți pe contul lor, și nu căutați să vă însurați numai după ce «v'ați trăit traiul și v'ați mâncat mălaiul», cum zice românul...

Dacă femeile doresc emanciparea lor, tot bărbații sunt de vină.

Să știți, domnilor, că femeia care se emancipează, nu e femeie imorală, și mai fericită ar fi ea să-și aibă cercul ei familiar, soțul și copiii ei, pe cari să-i îngrijască cu devotament; dar dacă acel soț nu s'a ivit încă și poate nici nu va sosi în veci, ce să se facă ea? Li trebuie știință în viață, femeia nu poate trăi fără scop, și dacă scopul pentru care a creat-o e degenerat din partea bărbaților, nu rămâne decât să-și formeze ea un cerc de activitate și să se facă folositoare binei comune.

A zice că femeia e egoistă e o nedreptate strigătoare la cer. Oare mama d-tale, domnule, era egoistă când veghea noaptea la patul d-tale și te îngrijea cu o duioșie și devotament, de care numai femeia e capabilă?

Iar bărbații cari nu se însoară fiindcă nu sunt dispuși să-și jertfească libertatea, dorul de a varia, și viața de cafenea, nu sunt egoiști? Sau cei care se însoară pentru avere sunt altruști domnule?

Romonița.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 30 Ianuarie 1907.

Vremea s'a îndulcit. Cu tot semnul temperatura e urcată.

— **Concertul aradan.** Știrea că tinerimea aradană va arangia concert împreună cu dans, a produs, după cum ni-se spune, pretutindeni în oraș și jur o bună impresie. După câte aflăm brava noastră tinerime își dă o laudabilă silință să procure publicului românesc o sărbătoare culturală înălțătoare de inimi. Se va face apel la toate talentele muzicale române, și nu ne îndoiim, că toți vor și primi să dea prețiosul lor concurs la o sărbătoare menită să facă cinste numelui românesc.

În curând vom da amănunte.

— **Societatea pentru fond de teatru român** a distribuit suma de 500 de coroane pentru două piese de teatru. Jumătate din aceasta sumă i-s'a dat poetului nostru din București dlui St. O. Iosif pentru o frumoasă traducere în versuri a «*Dragostei cu toane*» de Goethe, foarte potrivită pentru diletanții nostri, iar cealaltă jumătate a primit-o dl George Stoica pentru comedia sa populară «*O ședință comunală*». Ambele bucăți se vor tipări în biblioteca teatrală a societății.

Pentru eternizarea cântecelor noastre populare societatea a cumpărat pentru suma de 1100 de coroane dela Academia ces. și reg. de științe din Viena un fonograf special brevetat.

— **Serata meseriașilor români din Sibiu.** Meseriașii români din Sibiu, la inițiativa luată de președintele lor dl V. Tordășianu, țin în fiecare lună o ședință literară menită, de a cultiva elementele noastre, cari prin ocupația lor nu sunt în stare de a-și câștiga singuri ori prin școală cunoștințele necesare pentru o activitate mai spornică.

La ședința din Decembrie a. tr. au participat la 140 de sodali. Producțiunea a fost foarte animată de declamațiile efectuate cu multă priecere de tineretul nostru meșteșugar.

— **Concert în Cluj.** Ni-se scrie din Cluj, că tinerimea universitară a luat hotărârea să se țină un concert pe ziua de 3 Martie n. în sala Redutei din localitate.

Scopul ar fi mărirea fondului gimnaziului din Brad.

Scopul acesta fiind de o vădită importanță, îndemnăm și noi publicul românesc din apropiere să-și dea tot concursul, atât pentru reușita petrecerii, cât mai ales pentru rezultatul moral, care are o menire atât de frumoasă.

— **Contra cui se plâng emigranții?** Un prelat maghiar a plecat spre America să dea

binecuvântarea sa maghiarilor de acolo. Prelatul descrie cele văzute și cele auzite dela emigranți. Toți spun, că motivul emigrării a fost în prima linie *administrația*.

— *Unde nu-i dreptate, acolo e greu să trăiești* — zice unul — Dacă omul a putut să-și agonisească ceva, la noi numai după aceea își bat capul, cum să i-o prăpădească cât mai iute — adauge altul. Prelatul sfârșește epistola cu următoarele: Până-ce în țara noastră munca și diligența nu va fi răsplătită, e cu neputință să se împiedece emigrările.

— **Dr. Tokács Zoltán în Budapesta:** Vătavul de odinioară a studenției universitare care după cum am anunțat eri a eșit din temniță, unde a petrecut șase ani, s'a grăbit să ajungă în Capitală unde, odinioară făcu atâta zgomot. Multă lume curioasă l'a așteptat la gară, dintre care numai doi trei au mai cunoscut pe Takács Zoltán. Ziua de eri a petrecut-o la o rudenie a sa în Rákos-palota, apoi a anunțat poliției că să va stabili în curând la Okécske.

La interviu, ce i-l'a luat un ziarist ungar răspunde următoarele:

Mă voi stabili în Okécske. Vreau să savurez liniștit libertatea de aur de care în decurs de 6 ani n'am avut parte. Au fost grei cei 6 ani într'adevăr dar i-am împlinit... cu cinste. Lacrămile i-au venit în ochi când continua: Incep o viață nouă.

În temnița din Seghedin am învățat pantofăria. Am mai învățat și altele. Știu nemțește, franțuzește, englezește și italienește și cred, că cu atâtea cunoștințe voi putea trăi undeva.

»Nu rămâi în Capitală? — întrebă gazetarul. Pentru toată lumea. Dacă mi-se împlinește libertatea condiționată în Decembrie, cer pasaport și plec.»

»La America?« întrebă zimbînd ziaristul.

»Ești o ființă malițioasă D-Ta, adause eroul de odinioară, și i-se întunecă fața. »În America să duc numai pungașii în stil mare, care nu pot sau nu știu să se îndrepteze »Plec în Anglia sau în Franța. Voi trăi eu cumva.«

— **A treia universitate.** Intre orașele, cari rivalizează pentru obținerea universității a treia este și Timișoara. Eri s'a ținut acolo o conferință, la care au participat toate notabilitățile orașului, hotărînd să se facă o reprezentare la guvern, ca a treia universitate să o capete Timișoara. S'au provocat și ei la argumentul plausibil, că Timișoara trebuie fortificată pentru ungurime.

Un cal istoric. Cu ocazia căderii portului Arthur, apărătorul rus generalul Stössel a dăruit învingătorului japonez baron Nogi un cal, care a fost dat în îngrijirea unui mare crescător de cai din orașelul Akasaki. Calul poartă numele japonez de Kotobuki, ceea ce înseamnă *noroc* sau viață lungă și formează mândria locuitorilor, cari sunt fericiți că-l au în cetatea lor.

— **O chestiune cât lumea de veche** a provocat în ultimul timp Asociațiunea națională americană de limbistică din New-Haven. S'a luat în discuție tema, dacă într'adevăr Eva a oferit un măr lui Adam. Discuția pe cât de serioasă pe atât de animată și vie a alarmat vre-o zecime de savanți, cari însă n'au ajuns la nici un rezultat. Opinia dominantă a părut deforabilă mărului dat fiind faptul, că mărul e fruct al zonei stămpărate. Ori paradisul fiind situat în zonă caldă, e peste putință, ca strămoșii nostri să fi găsit mere în sfânta grădină. Astfel susține profesorul Olivier Johnson dela universitatea din Leland Stanford. — Susține însă că textul evreu al *Genesei* nu vorbia de măr, ci întrebuița un termen generic pentru fruct. Latinescul *pomum*, din textul roman nu e mai puțin generic și numai traducătorul francez și ceialalți au adoptat mărul. Mulți membri ai acestei interesante discuții susțin, că o lămâie ne-ar fi dat afară din rai.

— **Trenul nebunilor.** Transportarea soldaților însă, cari au înebunit pe câmpul de luptă din Mandjuria s'a întâmplat într'o dizordine de necrezut. În spitalul central din Carbin, s'au angajat

Iconostase noi,

precum și renovări după specialitate se execută cu cea mai mare conștiințiozitate la zidarul de biserică

Schmidt János,

◀ Budapesta ▶

IX. Soroksári utca 40. Fondată la anul 1888.

doctori speciali de alienați, cari au fost însărcinați cu îngrijirea nebunilor. Pentru stabilirea diagnosticului, li s'au dat 6—7 zile și e ușor de imaginat că au comis multe greșeli. Pe bolnavii cari simulau îi luau drept bolnavi adevărați și vice-versa. În modul acesta mulți bolnavi au fost lipsiți de îngrijirea medicală și i-au lăsat în deplină libertate, până când nu se tradau prin ceva că într'adevăr sunt bolnavi. În fie-care 8—10 zile porneau la drum din Carbin transporturi de 30—40 de bolnavi, în două vagoane pentru a-restanți și într'un vagon de clasa II, în care puneau pe oficerii bolnavi, cari n'aveau furii. Așa au transportat acasă în total 2000 de nebuni. Numărul nebunilor creștea în proporție cu durata războiului. Transportarea lor era foarte în- ceată și neîngrijită. Șefii de stații au avut un cerc de activitate prea mare în detrimentul medicilor, din care cauză s'au ivit certuri. Din aceste certuri mai mult au suferit bolnavii, de oarece îngrijitorii și personalul trenului nu urmau prescrierile medicilor. Și ce se mai zicem despre comandantul, care pretindea ca soldatul nebun să-l salute după regula? Mai grav era că din motive neînsemnate la ori-ce stație neînsemnată bolnavii trebuiau să schimbe vagonul, ceea-ce noaptea se întâmplă în mod brutal, sculându-i și împingându-i încoaci și încolo.

Concert, petreceri.

Societatea de lectură a femeilor române din Turda și jur aranjază petrecere în 10 Febr. st. n. în sala cea mare dela hotelul »Europa«. Inceputul la 8 ore seara.

Turda, 26 Ianuarie 1907.

»**Concordia**« Reuniunea gr.-cat. de cântări din Oravița-rom., va aranjă Duminecă în 3 Februarie st. n. 1907, în sala dlui I. Nedici, producțiune teatrală sub conducerea domnului Ioan Bogdan, învățător.

Dela judecătorii și tribunale.

Falsificatorii de bani din Turda. Procesul falsificatorilor de bani din Turda s'a pertractat luni la Tabla regească din Cluj. Acușajii, cari apelase sentința tribunalului au rămas înarmurii când li-s'a cetit hotărîrea Tablei. Ea a duplicat sentința tribunalului. Așa *Pásztohy Aladár*, boer, ungar scăpătat, om reumatic, a fost pedepsit la șese ani închisoare și la pierderea oficiului pe 10 ani. *Segesváry Ferencz* la cinci ani închisoare și la pierderea oficiului pe 10 ani. *Nitkowsky* o lună închisoare, *Pap György* șese luni, *Szabó Gergely*, nouă luni, *Kardos Mózes*, *Baranyai Balázs*, *Oltean Nicolae* și *Bánfi Tivadár* la câte un an. Numai *Balla József* a fost achitat.

Proces de presă. Pentru articolul »Muncitori la luptă« publicat în foaia socialistă »Világ-szabadság«, i-s'a intentat proces lui *Kovács István*, autorul articolului. Tribunalul din Budapesta l-a aflat vinovat pentru agitație și l-a pedepsit la cinci luni închisoare și 600 cor. amendă n bani.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut nr. 72 din »Neamul Românesc« cu numeroase articole mult vorbitoare ale dlui *N. Iorga* și bogate informațiuni.

Numărul nr. 2 al *Revistei Noastre*, ce apare la București sub direcțiunea doamnei *Constanța Hodoș*, ne aduce proză și poezii frumoase, semnate de autori destul de cunoscuți în literatura noastră. Abonament 6 lei pe an.

Nr. 2 din »Florea Darurilor« are un bogat sumar, și cuprinde note din vechile biblioteci românești, din literatura veche și traduceri din autori streini. Abonamentul 15 lei pe an.

În biblioteca pentru toți a librăriei *Leon Alcalay* din București, a apărut de curând schițe de vânatoare într'un frumos volumaș intitulat »*De parte de oraș*« datorit simpaticului scriitor

din generația tinăra *Al. Cazaban*. Prețul numai 30 bani.

Vicarul *Maramurășului Tit Bud* a aflat de cuviință a da în scris toate formele bisericești ce le cuprinde ritul ortodox. E bună ideea dlui Bud și multe fețe bisericești se vor servi de instrucțiunile date de dânsul.

Ne simțim însă obligați a atrage atenția dlui Bud asupra limbei și stilului întrebunțat în cartea d-sale. La începutul secolului al XVIII-lea instrucțiunile date în mănunchiu ale dlui vicar desigur ar fi făcut furoare, astăzi »Tipicul bisericesc« e o adevărată insultă adusă limbei românești.

»**Pentru copii cei buni**« este titlul volumului scris de d-șoara *Augusta Rubenescu*, talentata noastră literată. Volumul, foarte frumos executat și cu ilustrațiuni, cuprinde o mulțime de povestiri pentru copii de școală, tot piese amuzante, hazlii și mai presus de toate moralizatoare, proprii pentru formarea caracterului. Recomandăm această carte tuturor părinților și învățătorilor. Un volum, legat, costă numai 65 cruceri, trimis cu posta. Comandă de cel puțin 10 exemplare, se socotesc cu 1 coroană. Se pot comanda la administrația »*Tribunei*«.

Economie.

Bilanțe. Publicăm în numărul de față bilanțul institutului »*Concordia*« din *Ozora-Uzdin* și convocătorul adunării sale generale a XIII, pe 14 Februar 1907. Capitalul de fondare este de 31,000 cor., activele institutului de 150,111.94 iar venitul curat de 772.47. Director al institutului este *On. Conopan*, comptabil *I. Spăriosu*.

»**Coroana**« institutul de credit și economii, convoacă în numărul nostru de prezent pe acționarii săi la a II adunare generală ordinară pe 6 Februarie 1907. Tinărul institut a făcut frumoase progrese. Deși capitalul social de 100.000 nu este vărsat încă întreg, el dispune deja de active de 383.000 deposite spre fructificare 216.694, iar venitul curat este de 6280.67 cor. Director executiv este *Nestor Triandafil*, secretar *Vicențiu Belințan*.

Bilanțe. »*Cordiana*« institut de credit și economii în *Fofeldea* își va ține adunarea generală la 24 Februarie c. Institutul fondat cu un capital social de 60.000 cor. a realizat un venit curat de 8,583.32. Dă dividendă acționarilor 9% (Cam mult! Red.) pentru scopuri de binefaceri 167.507.

Direcțiunea vine cu propunerea către adunarea generală, să urce capitalul.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Raport telefonic al »*Tribunei*«. —

Budapesta, 30 Ianuarie 1907.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (50—kg.)	7.44—7.45
Secară pe Aprilie 1907	6.74—6.75
Orz pe 1907	7.35—7.36
Cucuruz pe Maiu 1907	5.13—5.14
Grâu pe Octomb. 1907	7.76—7.78

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907.	7.43—7.44
Secară pe Aprilie 1907	6.74—6.75
Ovăs pe Aprilie 1907	7.34—7.35
Cucuruz pe 1907	5.12—5.13
Grâu pe Octomb. 1907	7.76—7.77

II. Producte.

— Prețurile socotite după 100 kgr. și în bani gata. —

Unsoare de porc	143.—144.—
Slănină	110.—111.—
Prune uscate de Bosnia 26.50	26.50—17.50
Pezmet de prune	42.—43.—

III. Târgul de porci Kőbánya.

(Raportul halei comerciale din Budapesta—Kőbánya)

Prețuri de porci grași: Porci ungari de prima calitate: Bătrâni, grei (părechea peste 400 kilg.) — fil. Tineri, grei (părechea peste 320 kilg.) 126 — 127 fil. Tineri mijleci (părechea 250 — 320 kilg.) 128 — 129 fil. Tineri ușori (părechea până la 250 kilg.) 128 — 129 fil.

Piața din Arad.

Cursul spiritului.

Spirit rafinat en gros	158
« « detail	160
Spirit brut en gros	156
« « detail	158
Lături uscate per kilg.	15

Bursa de bucate din Timișoara.

Timișoara 30 Ianuarie.

Grâu 75 kil. 6.25—6.30, 76 kil. 6.35—6.40, 77 kil. 6.25—6.50, 78 kil. 6.55—6.65. Grâu (marfă mercantilă) 75—76 kil. 6.25—6.30. Secară 5.60—5.70. Orz 5.60—5.70. Ovăs 6.40—6.50. Cucuruz 4.30—4.35.

Poșta Redacției.

Amosuc, Viena. Referitor la cele ce scrii citește *N-rii* nostri din 26 și 27 crt.

Damian I. Sasca Montană: Mai cultivă *Via*, manuscrisul trimis n'a dat roade.

Poșta Administrației.

Alex. Vasiadi. Tamásda. Am primit 6 cor. pe I Quart 1907.

Redactor responsabil *Sever Bocu*.

Editor-proprietar *George Nichin*.

Află aplicare momentană în tipografia „Tribunei“

Doi culegători buni.

Anunț de vânzare.

În comuna românească *Socodor* în loc principal, se află de vânzare o prăvălie cu *birt*. Totodată se vinde și casa unde e prăvălia. Informațiuni mai de aproape dă administrația »*Tribunei*«.

Cel mai sigur medicament contra tusei, răcelei și răgușei este

zăhărul lui RETHY,

o o ce se capătă în ori-care farmacie. o o

Prețul unui borcan 60 fil. Săseceară numai zăhărul lui *Réthy*. Cinci flacoane trimite pentru 3 cor. cu porto cu tot.

Pregătitorul *RÉTHY BÉLA* farmacist, *Békéscsaba*.

„COROANA“ institut de credit și economii societate pe acții în Timișoara-Elisabetin.

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și economii »COROANA« societate pe acții prin aceasta se convoacă la

II-a adunare generală ordinară

care se va ține în Timișoara-Elisabetin la 6 Februarie 1907 nainte de amiază la 9 ore în localitatea institutului.

Obiectele de pertractare:

1. Raportul direcțiunii despre activitatea institutului în anul 1906.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Concluz asupra bilanțului și a împărțirii profitului curat, realizat în anul 1906.
4. Darea absolutului direcț. și comitetului de supraveghiere pe anul 1906.
5. Luarea la cunoștință a urcării capitalului de acții la suma de 100.000 coroane.
6. Modificarea §§-lor 3 și 6 din statut.

Timișoara-Elisabetin, 24 Ianuarie 1907.

Direcțiunea,

Onor. Domni acționari, cari voesc a participa la adunare cu vot decisiv, în persoană sau prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune acțiunile lor și eventual documentul de plenipotență, cel mult până în 5 Februarie la 4 ore d. a. la cassa institutului.

Active.	Contul Bilanțului.	Passive.
Numărari la 31 Dec. 1906 — — — — —	4156 —	Capital de acții 100.000 cor. — — — — —
Cambii de bancă — — — — — 77660 20	288554 20	Capital de acții incurs — — — — —
Cambii asigurate prin ipotecă — — — — — 210894 —	72458 —	Fond de rezervă — — — — —
Imprumut hipotecar — — — — —	9107 24	Depuneri spre fructificare — — — — —
Realități — — — — —	4574 —	Reescompt — — — — —
Efecte — — — — —	1010 45	Dividende neridicate — — — — —
Mobilier — — — — — 110 45	900 —	Interese transitoare — — — — —
după descriere de — — — — —	3250 57	Fond de ajutorare pentru funcționari — — — — —
Conturi debitoare — — — — —	383000 01	Conturi creditoare — — — — —
		Venit curat — — — — —
		79219 —
		4579 64
		72403 59
		216694 —
		869 96
		2218 25
		182 97
		551 93
		6280 67
		383000 01

Eșite.	Contul Profit și Perderi.	Venite.
Interese după depuneri — — — — —	3921 23	Interese de escompt — — — — —
Interese după reescompt — — — — —	11712 98	Interese ipotecare — — — — —
Contribuție erar. comun. — — — — — 721 —	1112 78	Venitul realităților — — — — —
10% Contribuție după inter. depun. — — — — — 391 78	4150 08	Diverse venite — — — — —
Salarii și bani de cuartir — — — — —	2157 73	
Diverse spese de cancelarie — — — — —	360 —	
Chirie — — — — —	110 45	
Descrieri din mobilier — — — — —	6280 67	
Venit curat — — — — —	29805 92	
		20533 24
		5969 67
		813 48
		2489 53
		29805 92

Timișoara-Elisabetin, 31 Decembrie 1906,

Pentru cassă
Adam Toth m. p.
membr. direct.

Nestor Trandafir m. p.
membr. direct, director executiv.

Pentru comptabilitate:
pp. Vițentiu Belințian m. p.
secretar și contabil.

Direcțiunea:

Jacob Marian m. p.   Stefan Moldovan m. p.   Moise Alecsiu m. p.   Petru Ioanoviciu m. p.   Ilie George m. p.

Subsemnatul comitet am esaminat și confrontat conturile de mai sus în sensul legii comerciale cu toate registrele societății și le-am aflat întru toate în consonanță cu acelea și esacte.

Comitetul de supraveghiere:

Iuliu Nicolaeviciu m. p.   Iosif Ciorogariu m. p.   Ilie Cicoșiu m. p.   Aurel Raica m. p.   Iosif Nicoli m. p.

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. ARAD Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de
mașini de cusut SINGER și MINERVA.

Unicul magazin de
renumitele mașini de cusut
PFAFF.

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

În magazin se află
mare asortiment de
gamophone și plăci.

— Condiții de solvire foarte avanta-
gioase. —

● MARE OFICINĂ DE DREGERE. ●

»Concordia« institut de credit și economii, societate pe acții în Ozora-Uzdin.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii »CONCORDIA« societate pe acții se invită prin aceasta în virtutea §-ului 12 al statutelor societății la

a XIII-a adunare generală ordinară

care se va ținea în Ozora-Uzdin la 14 Februarie 1907 st. n. la 10 oare a. m. în localitățile institutului.

OBIECTELE:

1. Raportul direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Prezentarea bilanțului încheiat cu 31 Decembrie 1906, propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere referitoare la împărțirea venitului curat, darea absoluturului pentru direcțiune și comitet de supraveghiere.
4. Eventuale alte propuneri.

Ozora-Uzdin, la 24 Ianuarie 1907.

Direcțiunea.

Conform §-lui 16 sunt acțiunile și eventualele documente de plenipotență până inclusive 12 Februar st. n. a. c. a se depune la cassa institutului din partea acelor Domni acționari, cari doresc a lua parte la adunarea generală.

Contul Bilanțului

Activa				Coroane	filieri	Pasiva				Coroane	filieri
101	Cassa în număr	—	—	6342	13	73	Capital de fondare	—	—	31000	—
95	Cambii escomptate	—	—	100495	—	80	Fondul de rezervă general	—	—	14425	60
117	» cu asig. hipotec.	—	—	24570	—	37	» pentru dubioase	—	—	1312	08
102	» dela cereale	—	—	25103	25	59	» filantropic	—	—	137	98
114	Interese transitoare	—	—	607	41	111	» pentru pensii	—	—	237	98
96)	Diverse conturi debitoare	—	—	792	15	118	Depuneri spre fructificare	—	—	31183	16
64)	Mobilier	—	224·14			123)	Reescompt	—	—	69947	—
65	10% descriere	—	22·14	202	—	100)					
65					—	105)					
				158111	94		121	Dividende neridicate	—	251	38
							114	Interese transitoare anticipate	—	1377	20
							103	Provisiune transitoare la cereale	—	321	80
							120	Diverse conturi creditoare	—	195	29
							92	Venit transpus din anul 1905	137·18		
								Venit curat din anul 1906	7585·29	7722	47
										158111	94

Contul venitelor și al sarcinilor

Pasiva				Coroane	filieri	Venite				Coroane	filieri
83	Interese ridicate și capitalizate	—	—	1427	82	114	Interese de escompt și hipotecate	—	9791	75	
124)	Interese de reescompt	—	—	4458	36	122	» » întârziere	—	177	73	
110)						116	Provisiune dela cambii	—	3029	65	
99)	Salare	—	—	2309	88	103	» » cereale	—	4608	42	
115	Chirie	—	—	259	93	112	» » făina	—	137	18	
97	Tipărituri	—	—	196	67		Profit din anul 1905	—			
98	Spese de călătorie	—	—	16	—						
109	Dare erarială și comunală	—	—	1085	65						
104	Timbre	—	—	3	80						
66	Spese de cancelarie	—	—	242	01						
119	10% descriere din mobilier	—	—	22	14						
65	Profit trecut din 1905	—	137·18								
92	Profit curat din 1906	—	7585·29	7722	47						
				17744	73						

Uzdin-Ozora, la 31 Decembrie 1906.

On. Conopan m. p.
dir. executiv.

I. Spariosu m. p.
comptabil.

DIRECȚIUNEA

M. Bălan m. p.
v. director.

V. Puia m. p.

I. Fêra m. p.

P. Giura m. p.

D. Fizeșan m. p.

A. Șămanțiu m. p.

G. Bosica m. p.

P. Spariosu m. p.

Esaminând conturile prezente și confrontându-le cu registrele principale și auxiliare, le-am aflat în regulă.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE

Trăilă Bălan m. p.

Pau Miclea m. p.
preș. com. de supr.

Iancu Milu m. p.

Gligor Bosica m. p.

Iovan Spariosu m. p.
cassar.